

РОЗДІЛ 3 ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

УДК 378.147:811.161.2:631.3

DOI <https://doi.org/10.32782/ped-uzhnu/2025-9-13>

Базилівська Катерина Василівна,

ORCID ID: 0000-0003-2702-3301

аспірантка

Інституту професійної освіти НАПН України

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХОВИХ МОЛОДШИХ БАКАЛАВРІВ ІЗ АГРОІНЖЕНЕРІЇ В ОСВІТНІЙ ПРАКТИЦІ

PECULIARITIES OF FORMING PROFESSIONAL TERMINOLOGICAL COMPETENCE OF FUTURE JUNIOR BACHELORS IN AGROENGINEERING IN EDUCATIONAL PRACTICE

У статті досліджено особливості формування професійно-термінологічної компетентності майбутніх фахових молодших бакалаврів із агроінженерії в умовах фахової передвищої освіти. Актуальність проблеми зумовлена потребою агропромислового комплексу України у висококваліфікованих кадрах, здатних ефективно застосовувати спеціальну термінологію в професійній діяльності, зокрема в умовах цифровізації, впровадження інноваційних технологій та викликів, спричинених військовою агресією. Автором здійснено аналіз сучасного стану аграрної освіти, структури освітньо-професійних програм, змісту мовної та фахової підготовки студентів, а також ролі викладача у формуванні термінологічної компетентності.

Виявлено низку проблем: недостатню інтеграцію термінологічної підготовки з фаховими дисциплінами, варіативність у змісті та обсязі мовних курсів, відсутність єдиних підходів до оцінювання рівня сформованості компетентності. Обґрунтовано необхідність системного, послідовного та цілеспрямованого формування термінологічної компетентності через поєднання лінгвістичної та фахової підготовки, активне використання потенціалу фахових дисциплін, створення термінологічних словників, впровадження інноваційних методик і технологій навчання.

Стаття містить пропозиції щодо удосконалення освітньої практики, зокрема уніфікації змісту дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням», розширення термінологічної роботи в межах фахових предметів, підвищення кваліфікації викладачів. Результати дослідження мають практичне значення для модернізації змісту аграрної освіти, підвищення якості професійної підготовки та розвитку мовної культури майбутніх агроінженерів.

Ключові слова: професійно-термінологічна компетентність, агроінженерія, фахова передвища освіта, мовна підготовка, термінологія, освітньо-професійна програма, аграрні коледжі, фахові дисципліни.

The article explores the peculiarities of forming professional terminological competence among future junior bachelors in agroengineering within the framework of professional pre-tertiary education. The relevance of the issue is driven by the urgent need of Ukraine's agro-industrial complex for highly qualified specialists capable of effectively applying specialized terminology in professional activities, particularly in the context of digitalization, the implementation of innovative technologies, and challenges caused by military aggression. The author analyzes the current state of agricultural education, the structure of educational and professional programs, the content of linguistic and professional training of students, and the role of educators in shaping terminological competence.

A number of issues are identified, including insufficient integration of terminological training with professional disciplines, variability in the content and scope of language courses, and the lack of unified approaches to assessing the level of competence formation. The article substantiates the need for a systematic, consistent, and purposeful approach to developing terminological competence through the combination of linguistic and professional training, active use of the potential of specialized disciplines, creation of terminological dictionaries, and implementation of innovative teaching methods and technologies. The article offers recommendations for improving educational practice, particularly the unification of the course "Ukrainian

Language for Professional Purposes”, expanding terminological work within professional subjects, and enhancing the qualifications of teaching staff. The research findings have practical significance for modernizing the content of agricultural education, improving the quality of professional training, and fostering the language culture of future agroengineers.

Key words: professional terminological competence, agroengineering, professional pre-tertiary education, language training, terminology, educational and professional program, agricultural colleges, professional disciplines.

Постановка проблеми. Сучасний розвиток агропромислового комплексу України потребує висококваліфікованих фахівців, здатних ефективно застосовувати новітні технології та технічні засоби в агроінженерній діяльності. Одним із ключових чинників професійної підготовки майбутніх фахових молодших бакалаврів є сформованість професійно-термінологічної компетентності, що забезпечує точність комунікації, адекватне розуміння науково-технічної інформації та здатність до її використання у практичній діяльності. Проте в освітній практиці спостерігаються проблеми недостатньої інтеграції термінологічної підготовки зі спеціальними дисциплінами, обмеженого використання інноваційних методів формування термінологічних знань і вмінь, а також відсутності системного підходу до розвитку цієї компетентності. Проблема цілеспрямованого формування професійно-термінологічної компетентності майбутніх фахівців у закладах фахової передвищої освіти актуалізується зростанням вимог до рівня професійної комунікації в аграрній галузі, необхідністю інтеграції сучасних науково-технічних досягнень у навчальний процес, а також потребою підготовки конкурентоспроможних фахівців, здатних ефективно застосовувати спеціальну термінологію у виробничих та науково-практичних ситуаціях.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формування професійно-термінологічної компетентності майбутніх фахівців аграрної галузі досліджували Л. Барановська, Г. Берегова, Л. Вікторова, А. Дьомін та О. Дьомін, С. Климчук, Т. Кравченко, П. Лузан, І. Харченко та інші. Водночас аналіз наукових джерел засвідчує недостатню розробленість теоретичних і методичних засад цього процесу, зокрема щодо структури компетентності, критеріїв її сформованості, педагогічних умов та інноваційних технологій професійно-мовної підготовки. Це зумовлює потребу в глибшому дослідженні змісту термінологічної компетентності, особливостей формування професійно-термінологічної компетентності майбутніх фахових молодших бакалаврів із агроінженерії, розробці практичних методик її формування та розвитку мовленнєвих навичок студентів агротехнічних спеціальностей.

Метою статті є дослідження особливостей формування професійно-термінологічної компетентності майбутніх фахових молодших бакалаврів із агроінженерії в освітній практиці.

Виклад основного матеріалу. Опанування професійної термінології є не лише критерієм якості підготовки техника-аграрника, а й свідченням здатності студента до ефективного засвоєння нових знань, адекватного сприйняття інформації та продуктивного використання спеціалізованої літератури за фахом. Відтак, системне, послідовне і цілеспрямоване формування професійно-термінологічної компетентності майбутніх фахових молодших бакалаврів із агроінженерії постає як одна з ключових проблем сучасної педагогічної науки. Її вирішення передбачає глибоке осмислення здобутих знань і навичок, формування термінологічної бази спеціальних і наукових понять, а також розвиток інтелектуального потенціалу студентів.

Випускники освітньо-професійних програм підготовки фахівців спеціальності 208 «Агроінженерія» поповнюють кадри спеціалістів середньої управлінської ланки підприємств провідної галузі агропромислового комплексу – сільського господарства. Наразі виклики, пов'язані з військовою агресією РФ, внесли (і продовжують вносити) певні негативні тенденції розвитку сільськогосподарського виробництва, гальмують темпи розвитку виробництва сучасних технологій рослинництва, тваринництва, переробки сільськогосподарської продукції.

Важливу роль у виведенні сільськогосподарського виробництва на сучасні, високотехнологічні рівні розвитку відіграють кваліфіковані кадри, зокрема випускники аграрних закладів фахової передвищої освіти. Зупинимо увагу на функціонуванні цієї вкрай важливої освітньої ланки, що є ключовою в системі підготовки кадрів для економіки країни, зокрема для сільськогосподарських підприємств.

Позитивними рисами сучасної фахової передвищої освіти є:

- розгалужена мережа коледжів, орієнтована на цілеспрямоване, якісне виконання регіонального і державного замовлення: за даними

Єдиної державної електронної бази з питань освіти (ЄДЕБО) [7], на початок 2025 р. в Україні налічувалося 732 заклади фахової передвищої освіти. Серед них: самостійні юридичні особи – 316 (державні – 138, комунальні – 147, приватні – 31); відокремлені структурні підрозділи закладів вищої освіти – 370 (державні – 278, комунальні – 11, приватні – 81); невідокремлені структурні підрозділи закладів вищої освіти – 46 (державні – 12, комунальні – 23, приватні – 11);

- висока якість підготовки фахівців за окремими галузями знань («Охорона здоров'я та соціальне забезпечення», «Інформаційні технології», «Освіта» та ін.) що підтверджується затребуваністю випускників на внутрішньому та зовнішньому ринках висококваліфікованих фахівців. Серед спеціальностей галузі знань «Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна медицина» найбільшим попитом користуються спеціальності Н6 «Ветеринарна медицина», Н4 «Лісове господарство», Н3 «Садово-паркове господарство», Н7 «Агроінженерія» та ін.;

- спадкоємність, сталість систем професійної підготовки фахівців середньої управлінської ланки поряд з упровадженням кращого досвіду застосування інноваційних педагогічних технологій: попри руйнівний вплив війни на фахову передвищу освіту (за даними Міністерства освіти і науки України, повністю зруйновано 10 закладів, пошкоджено 125 коледжів у 16 регіонах країни; найбільше пошкоджень зазнали заклади фахової передвищої освіти в Харківській (29 од.), Донецькій (29 од.), Дніпропетровській (14 од.), Запорізькій (11 од.) та Миколаївській (10 од.) областях) організація освітнього процесу навіть у переміщених закладах фахової передвищої освіти здійснюється на належному рівні;

- достатня кількість педагогічних працівників, що володіють сучасними технологіями змішаного навчання, мають досвід виховання і розвитку студентів з особливими потребами та здатні допомагати окремим студентам у подоланні освітніх втрат і розривів.

Згідно Закону України «Про освіту», фахова передвища освіта спрямована на формування та розвиток освітньої кваліфікації, що підтверджує здатність особи до виконання типових спеціалізованих завдань у певній галузі професійної діяльності, пов'язаних з виконанням виробничих завдань підвищеної складності та/або здійсненням обмежених управлінських функцій, що характеризуються певною невизначеністю умов та потребують застосування положень і методів відповідної

науки, і завершується здобуттям відповідної освітньої та/або професійної кваліфікації [11]. Набувається така освіта у фаховому коледжі, який Закон України «Про фахову передвищу освіту» визначає як заклад фахової передвищої освіти або структурний підрозділ закладу вищої освіти, іншої юридичної особи, що провадить освітню діяльність, пов'язану із здобуттям фахової передвищої освіти, може проводити дослідницьку та/або творчу мистецьку, та/або спортивну діяльність, забезпечувати поєднання теоретичного навчання з навчанням на робочих місцях [12]. За результатами опанування освітньо-професійної програми («єдиний комплекс освітніх компонентів (навчальних дисциплін, індивідуальних завдань, практик, контрольних заходів тощо), спрямованих на досягнення визначених результатів навчання, що дає право на отримання визначеної освітньої та професійної кваліфікації» [12]) здобувачеві присуджується освітньо-професійний ступінь фахового молодшого бакалавра.

В аналітичному огляді ефективності фахової передвищої освіти учені Інституту професійної освіти НАПН України (В. Радкевич, П. Лузан, Т. Пашенко) доходять висновку про наявність у цій освітній галузі таких ключових проблем: недостатній рівень стандартизації, слабка динаміка розроблення освітніх і професійних стандартів, відсутність стандартів оцінювання кваліфікацій; низька взаємодія закладів фахової передвищої освіти із соціальними партнерами у визначенні переліку компетентностей випускників, укладанні освітньо-професійних програм, забезпеченні базами виробничих практик; суттєвий дисбаланс попиту на фахову передвищу освіту з боку вступників у розрізі галузей знань і спеціальностей та поточних і перспективних потреб високотехнологічного виробництва й повоєнного ринку праці та ін. [13, с. 11.]. Для нашого дослідження важливим є обґрунтований ученими висновок про профільну невідповідність, притаманну коледжам державної форми власності. Автори [13] наводять приклади підготовки фахівців у деяких коледжах за спеціальностями трьох, чотирьох і навіть п'яти-шести галузей знань. Мовиться про певну розпорошеність спеціальностей, недотримання їх профільності, що, природно, не на користь якості освітнього процесу. Послугуючись даними ЄДЕБО, було проаналізовано структуру спеціальностей 58 фахових коледжів, що мали ліцензію на професійну підготовку фахівців за спеціальністю 208 «Агроінженерія» (згідно нового переліку галузей знань і спеціальностей від 30.08.2024 р. [10] – Н7 «Агроінженерія»).

Аналіз даних переконує, що серед означених коледжів бракує закладів освіти, які здійснюють підготовку фахівців виключно за аграрними спеціальностями. Здебільшого у структурі спеціальностей аграрних коледжів – спеціальності галузі знань D «Бізнес, адміністрування та право» (D1 «Облік і оподаткування», D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», D3 «Менеджмент», D5 «Маркетинг» та ін.).

Отже, маємо погодитися з ученими [13], що «...економічні спеціальності державні коледжі (технічні, політехнічні, автомобільно-дорожні, технологічні тощо) відкривають задля залучення якомога більшого числа студентів». Природно, цей факт не сприяє якості професійної підготовки майбутніх фахових молодших бакалаврів із агроінженерії, а відтак, певним чином впливає і на ефективність цілеспрямованого формування їх професійно-термінологічної компетентності.

Звернемося безпосередньо до освітньої практики формування досліджуваної властивості особистості майбутнього агротехніка. У даному випадку вважаємо вкрай важливим розуміння того, що сформувати професійно-термінологічну компетентність агротехніка можливо лише у поєднанні лінгвістичної і фахової підготовки студентів. Насамперед, проаналізуємо структуру навчальних планів (перелік освітніх компонентів) в освітньо-професійних програмах підготовки фахових молодших бакалаврів із агроінженерії в аспекті вивчення української мови.

Зауважимо, що студенти, які вступили до коледжів після 9 класу, здобуваючи повну середню освіту, опановують предмет «Українська мова». Навчальною програмою, розробленою колективом авторів і схваленою комісією з української мови Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України (протокол № від 2022 р.) визначено такі змістові лінії: мовленнєзнавчі відомості, види та жанри навчальних робіт, комунікативні вміння та навички (*мовленнєва змістова лінія*); мовну систему – стилістику, лексикологію, фонетику, граматику, синтаксис та пунктуацію (*мовна змістова лінія*); соціокультурознавчі відомості, відображені в навчальних текстах, наочно-ілюстративних матеріалах, аудіовізуальних та інших засобах, дібраних з урахуванням принципу єдності навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти (*соціокультурна змістова лінія*); основні способи загально-пізнавальної діяльності, формування яких сприяє різнобічному, зокрема й мовленнєвому, розвитку здобувачів освіти (*діяльнісна змістова лінія*) [1, с. 4].

Для цього програмою передбачено послідовне вивчення студентами таких тем: *мовна стійкість як ключова риса національно-мовної особистості; функціональна стилістика і культура мовлення; практична стилістика і культура мовлення; стилістичні засоби фонетики; словотворчі засоби стилістики сприймання чужого мовлення; відтворення готового тексту; практична стилістика і культура мовлення; морфологічні засоби стилістики; стилістика простих речень; стилістика складних речень; стилістика речень з різними способами вираження чужого мовлення; риторика* [1, с. 7–8]. На опанування програмою курсу рекомендовано 140 годин. Передбачається, що викладачі можуть вносити певні корективи до тематичного плану, навіть змінювати теми, форми та види навчальної роботи студентів, водночас прагнути «рівною мірою приділяти увагу розвиткові всіх видів мовленнєвої діяльності» [1, с. 4].

Цілком зрозуміло, що студенти, які здобули повну загальну середню освіту і вступили на програму підготовки фахових молодших бакалаврів із агроінженерії також опановували курс української мови у школі. Опанування цією категорією вступників мовної теорії, мовленнєвої діяльності забезпечило сформованість певних рівнів комунікативної, мовної, мовленнєвої, соціокультурної та інших компетентностей [6]. Натомість освітня практика переконує, що вивчення української мови в умовах фахового коледжу сприяє, за дослідженнями Т. Герлянд [5], М. Кабиш [9], ефективному формуванню професійних інтересів студентів, цілеспрямованому розвитку їх професійної спрямованості. Аналіз навчальних планів освітньо-професійних програм фахових коледжів [3; 4; 8], свідчить, що крім української мови, усі студенти опановують курс «Українська мова за професійним спрямуванням». Цей курс є продовженням вивчення дисципліни «Українська мова», складовою циклу професійної підготовки фахових молодших бакалаврів, і має на меті «... формування національно зорієнтованої мовної особистості фахового молодшого бакалавра; поглиблення мовних знань і мовленнєвих умінь; удосконалення навичок, що є необхідними в майбутній фаховій діяльності; ознайомлення здобувачів освіти з нормами сучасної української мови в професійному спілкуванні, з основними вимогами до складання та оформлення професійних документів, вимогами до професійного мовлення; збагачення слововжитку термінологічною, фаховою лексикою; підвищення загальномовного рівня майбутніх фахівців; розвиток комунікативних здібностей у цілому,

практичних навичок ділового усного і писемного спілкування зокрема; удосконалення вмінь самоконтролю за дотриманням мовних норм у спілкуванні, навичок оптимальної мовної поведінки в професійній сфері, оперування фаховою термінологією, редагування, корегування та перекладу професійних текстів» [2, с. 3].

Згідно навчальної програми, розробленої колективом авторів [2] і схваленої Вченою радою Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» (протокол № 7 від 28.09.2022 р.), викладачам рекомендується викладати курс у послідовності таких розділів: «Культура фахового мовлення» (16 годин); «Етика ділового мовлення» (14 годин); «Лексичний аспект сучасної української літературної мови в професійному спілкуванні» (14 годин); «Нормативність і правильність фахового мовлення» (20 годин); «Укладання професійних документів» (26 годин). Прикметно: на опанування цього курсу рекомендовано 90 годин (3 кредити), серед яких 2 години лекційних занять, 58 годин практичних занять, 30 годин самостійної роботи. Лекційне заняття рекомендовано проводити на тему «Державотворча роль мови. Мова як засіб пізнання, мислення, спілкування. Функції мови. Стил і типи мовлення». Не викликає сумнівів той факт, що це виключно теоретичний матеріал, і потребує докладного пояснення викладачем. До речі, як і такі теми: «Поняття етики ділового спілкування, її предмет та завдання»; «Терміни і термінологія. Спеціальна термінологія і професіоналізми»; «Складні випадки слововживання. Пароніми та омоніми. Вибір синонімів»; «Морфологічні норми сучасної української літературної мови, варіанти норм» та ін.

Такий дещо вразливий, на нашу думку, розподіл теоретичних і практичних занять щодо опанування студентами предметом «Українська мова за професійним спрямуванням» ураховується викладачами коледжів під час розроблення робочих навчальних програм. Зокрема, в Житомирському агротехнічному фаховому коледжі на вивчення цього курсу студентами робочою програмою передбачається: лекційних занять – 20 годин; практичних і семінарських занять – 20 годин; самостійної роботи – 52 години. Подібні зміни внесені до робочих програм у ВСП «Новоушицький фаховий коледж Закладу вищої освіти «Подільський державний університет», ВСП «Немішайвський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України» та ін.

Натомість спостерігаємо певну відмінність кількості годин, форм контролю навчальних

досягнень студентів з досліджуваної дисципліни у різних коледжах. Нагадаємо, що на оволодіння обов'язковою дисципліною «Українська мова за професійним спрямуванням» рекомендовано 3 кредити (90 годин), форма контролю – екзамен [2]. Як показують результати аналізу, кількість кредитів ЄКТС на вивчення цієї дисципліни коливається в досліджуваних коледжах від 1,5 до 3. Для контролю навчальних досягнень студентів застосовують як екзамен, так і залік. Маємо констатувати, що в жодному з досліджуваних коледжів умова – 3 кредити ЄКТС, екзамен – не виконується (в Ізмайльському агротехнічному фаховому коледжі ця умова виконується, але курс називається «Ділова українська мова». Зауваження наше. К. Базилівська). Додамо, що в Кропивницькому аграрному фаховому коледжі, ВСП «Донбаський аграрний фаховий коледж Луганського національного аграрного університету», ВСП «Роменський фаховий коледж Сумського Національного аграрного університету» на вивчення предмета «Українська мова за професійним спрямуванням» відведено лише 1,5 кредита (45 годин).

На цьому етапі дослідження можемо зробити висновок, що для ґрунтовного володіння майбутніми фаховими молодшими бакалаврами із агроінженерії професійною термінологією, мовною культурою в освітньому процесі коледжу необхідно орієнтуватися на виконання таких завдань: вивчення загальних правил використання термінології; формування здатності ясно і чітко формулювати свою думку; вивчення загальнонаукової термінології; освоєння загальнотехнічної та аграрної термінології; оволодіння специфічними термінами, які використовуються в інженерній науці аграрного спрямування; засвоєння термінів споріднених наук; розвиток здатностей студентів висловлювати свою особисту думку при розв'язанні професійно-виробничих ситуацій, використовуючи засвоєні терміни, як в усному, так і письмовому вигляді. Природно, для цього варто використати потенціал не тільки мовних дисциплін, а й таких предметів фахової підготовки агротехніків, як: «Технічна механіка», «Деталі машин», «Трактори і автомобілі», «Сільськогосподарські машини», «Експлуатація машин і обладнання», «Ремонт машин і обладнання», «Електрообладнання та засоби автоматизації сільськогосподарської техніки» та ін. Водночас якість, ефективність виконання наголошених завдань значним чином залежить від педагогічного працівника, від його здатностей майстерно оперувати загальнонауковою, загально технічною

та аграрною термінологією у процесі пояснення навчального матеріалу, умінь спонукати вихованців до збагачення власної терміносистеми, розвинути інтерес майбутніх агротехніків до фахової термінології, до постійного вдосконалення своєї мови і мовлення.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, формування професійно-термінологічної компетентності є вирішальним чинником якісної підготовки майбутніх агроінженерів, що триває впродовж навчання студента у навчальному закладі. Освітня практика демонструє потребу в інтеграції мовної та фахової підготовки,

систематизації термінологічної роботи та уніфікації змісту мовних курсів. Важливу роль відіграє викладач, здатний ефективно оперувати термінологією та мотивувати студентів до її засвоєння. Для забезпечення цілеспрямованого формування професійно-термінологічної компетентності майбутніх фахових молодших бакалаврів із агроінженерії необхідно розробити дієві методики.

Перспективи подальших розвідок вбачаємо у розробленні експериментальної методики формування професійно-термінологічної компетентності майбутніх фахових молодших бакалаврів із агроінженерії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Антонюк Т., Кабаненко А., Авдіковська Л. та ін. Українська мова: навчальна програма для закладів фахової передвищої освіти, що здійснюють підготовку фахових молодших бакалаврів на основі базової середньої освіти. 2022. URL: <https://marusichnatalia.mozello.com/produkcia/1-kurs/>
2. Антонюк Т., Кабаненко А., Полторацька А. та ін. Українська мова за професійним спрямуванням: навчальна програма для закладів фахової передвищої освіти. 2022. URL: <https://bkbnau.com/wp-content/uploads/2024/10/vppr.pdf>
3. ВСП «Немішаївський фаховий коледж Національного університету біоресурсів і природокористування України». *Освітньо-професійна програма «Агроінженерія»*. Немішаєве, 2024. 16 с. URL: https://nfk.in.ua/wp-content/uploads/2025/04/np208_2024-1.pdf
4. ВСП «Хорольський агропромисловий фаховий коледж ПДАУ». *Освітньо-професійна програма «Експлуатація та ремонт машин і обладнання агропромислового виробництва»*. Хорол, 2024. 21 с. URL: <http://xarkpdaa.org.ua/>
5. Герлянд Т.М. Теоретичні і методичні основи загальноосвітньої підготовки майбутніх кваліфікованих робітників аграрного профілю : дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Інститут професійно-технічної освіти НАПН України. Київ, 2021. 585 с.
6. Гріджук О.Є. Компоненти термінологічної компетентності студентів лісотехнічних спеціальностей. *Педагогіка вищої та середньої школи*. 2016. Вип. 48. С. 12–17.
7. Єдина державна електронна база з питань освіти. URL: <https://info.edbo.gov.ua/>
8. Житомирський агротехнічний фаховий коледж. *Освітньо-професійна програма «Агроінженерія»*. Житомир, 2024. 18 с. URL: <https://zhatk.zt.ua/>
9. Кабиш М.Ю. Сучасні підходи до загальноосвітньої підготовки майбутніх кваліфікованих робітників. *Colloquium-journal*. Poland, Warsaw: Wydawca "Interdruk", 2022. № 5 (128), Część 2. S. 28–30. URL: <https://colloquium-journal.org/zhurnal/solloquium-journal-5-128-2022/>
10. Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України № 1021 від 30.08.2024 URL: https://osvita.ua/legislation/Vishya_osvita/93976/
11. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради України. 2017. № 38–39. Ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
12. Про фахову передвищу освіту : Закон України від 06.06.2019 № 2745-VIII. Оновлено: 01.06.2025. URL: <https://cutt.ly/eNWF0Wb>
13. Радкевич В. О., Лузан П. Г., Пашенко Т.М. Фахова передвища освіта: аналітичний огляд ефективності. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2022. Вип. 4 (2). С. 1–12.

© К. В. Базилівська

Стаття поширюється на умовах ліцензії CC BY 4.0